

LYD &
BETYDNING
LÆSE- OG STAVEPRØVER

Vejledning

Af Dorthe Klint Petersen og Holger Juul

Dorthe Klint Petersen og Holger Juul

Lyd & Betydning Vejledning

© 2024 Forfatterne og Dansk Psykologisk Forlag A/S

Forlagsredaktion: Maria Skelbæk-Bundesen

Omslag og grafisk layout: Tankestregen – Janne Rose

ISBN: 9788771852660

Alle rettigheder forbeholdes. Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

Dansk Psykologisk Forlag

Indholdsfortegnelse

● KAPITEL 1	
Elever på mellemtrinnets udnyttelse af lyd- og betydningsprincippet	4
● KAPITEL 2	
Beskrivelse af resultat kategorier og prøver i Lyd & Betydning	6
Resultat kategorier i Lyd & Betydning	7
Lyd- og betydningsprincippet i læsning	8
● KAPITEL 3	
Hvordan afvikles Lyd & Betydning?	13
● KAPITEL 4	
Hvordan læser man resultaterne fra Lyd & Betydning?	15
Fortolkning af klasseresultater – et eksempel	18
Individuelle elevrapporter	19
● KAPITEL 5	
Undervisning i lyd- og betydningsprincippet	25
Lydprincippet	25
Betydningsprincippet	26
● KAPITEL 6	
Udvikling og afprøvning af prøverne i Lyd & Betydning	27
Pilotafprøvning	27
Prøvernes pålidelighed (reliabilitet)	27
Normer for de fire prøver	28
Opgaveoversigt for Stav ord og orddele	29
● Referencer	31

Foruden nærværende vejledning findes der en trin-for-trin-guide, som forklarer, hvordan prøver oprettes og gennemføres i praksis. Guiden findes her i rullemenuen under navnet på den, der er logget ind.

Elever på mellemtrinnets udnyttelse af lyd- og betydningsprincippet

Lyd & Betydning er et evalueringsmateriale til elever på mellemtrinnet. Prøverne afdækker elevernes udnyttelse af lydprincippet og betydningsprincippet i læsning og stavning. Hvis elever på mellemtrinnet fortsat skal udvikle deres stave- og ordlæsefærdighed, er det essentielt, at de kan udnytte både lydprincippet og betydningsprincippet i læsning og stavning.

Skriftens lydprincip for enkeltbogstaver er det grundlæggende i vores skriftsprog. Princippet bygger på, at der til hvert bogstav knytter sig en lyd. Hvis man behersker skriftens lydprincip, er man i stand til at læse ukendte ord ved at give bogstavkombinationen lyd. Ordblinde har særlige vanskeligheder med skriftens lydprincip. De fleste elever har lært at udnytte skriftens lydprincip for enkeltbogstaver i løbet af begyndertrinnet.

Samtidig har eleverne i begynderundervisningen stiftet bekendtskab med lydprincippet for bogstavfølger, hvor bogstavets lyd afhænger af nabobogstaverne. Et eksempel er ordene *binde* og *vilde*, hvor *i*-bogstavet udtales forskelligt, fordi udtalen er afhængig af de efterfølgende konsonanter, bogstavfølgen. Lydprincippet for bogstavfølger betyder, at bogstavernes lyd afhænger af, hvilke bogstaver der kommer før eller efter, eller af bogstavets position i ordet. Den fortsatte staveundervisning på mellemtrinnet fokuserer i mange materialer netop på lydprincippet for bogstavfølger, fx markering af kort vokal med to efterfølgende konsonanter (fx *klasse* i modsætning til *klase*). (Læs mere om lydprincippet i Elbro, 2014, side 74.)

Ud over lydprincippet for enkeltbogstaver og bogstavfølger er skriftens betydningsprincip afgørende for, hvordan vores skriftsprog er opbygget. Betydningsprincippet bevirker, at betydningsdele (morfemer) skrives på samme måde, hver gang de forekommer, selvom de lyder forskelligt. Man skriver *godt* med *o* og *d*, fordi ordet indeholder roden ”*god*”. Som læser bruger man sin viden om sprogets betydningsdele, når man skal udlede betydningen af nye ukendte ord som fx *æbleopsamler* (et redskab til at samle æbler op med). I stavning kan viden om stavning af ordets simple form, fx ”*god*”, være en hjælp til at stave ikke-lydrette bøjningsformer, afledninger og sammensætninger (fx *godt*, *godte*, *godnat*). Udnyttelse af betydningsprincippet i både læsning og stavning bliver vigtigt, når ordene bliver længere og mere komplekse. (Læs mere om betydningsprincippet i Elbro, 2014, side 87).

Lyd & Betydning afdækker elevernes udnyttelse af lyd- og betydningsprincippet i læsning og stavning. Evalueringsmaterialet består af fire digitale prøver til elever på mellemtrinnet. To delprøver afdækker elevernes brug af principperne i læsning, og to delprøver afdækker udnyttelsen i stavning.

De fire prøver giver tilsammen underviseren et indblik i elevernes udnyttelse af lyd- og betydningsprincippet i læsning og stavning. Prøverne vil også kunne anvendes til ældre elever med læse- og stavevanskeligheder og her kunne give et godt fundament for tilrettelæggelse af en særlig indsats. Alle prøverne er afprøvet i et projekt om elever med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder og viste sig velegnede til at beskrive variationen blandt mellemtrinselever (Juul med flere, 2023; Juul m.fl., under udg.).

STAVNING

Lydprincippet: *Stav nonord*

Betydningsprincippet: *Stav ord og orddele*

LÆSNING

Lydprincippet: *Find det, der lyder som et ord*

Betydningsprincippet: *Find det ord, der ikke hører til*

Beskrivelse af resultatkategorier og prøver i *Lyd & Betydning*

Dette afsnit indeholder en beskrivelse af prøverne i **Lyd & Betydning**, resultatkategorier for prøverne, samt hvilke klassetrin prøverne kan anvendes på. Tabel 1 nedenfor giver et overblik over, hvilke prøver der anbefales på et givet tidspunkt.

Delprøve	3. klasse	4. klasse	5. klasse
Læsning, lydprincip <i>Find det, der lyder som et ord</i>	•	•	•
Læsning, betydningsprincip <i>Find det ord, der ikke hører til</i>	•	•	•
Stavning, lydprincip <i>Stav nonord</i>	•		
Stavning, betydningsprincip <i>Stav ord og orddele</i>	•	•	•

Tabel 1. Overblik over delprøverne i **Lyd & Betydning**.

Som det fremgår af skemaet ovenfor, er tre af prøverne egnede til både 3., 4. og 5. klassetrin. *Stav nonord* kan kun anbefales til klassescreening i begyndelsen af 3. klasse, da variationen på de efterfølgende klassetrin normalt vil være så lille, at det ikke vil give mening at give prøven til alle elever i en klasse. Der er dog normer også for 4. klassetrin. Ønsker man at teste enkeltelever med *Stav nonord*, kan man sagtens det. *Find det, der lyder som et ord* kan i princippet anvendes på alle klassetrin.

De to prøver til afdækning af skriftens lydprincip (*Stav nonord* og *Find det, der lyder som et ord*) skal ses som screeningsredskaber til at finde elever, der har vanskeligheder med skriftens lydprincip for enkeltbogstaver. Det betyder, at prøverne kun anvendes på klassebasis en enkelt gang og eventuelt efterfølgende til elever, der har vedvarende vanskeligheder i læsning og stavning. Denne screening kan man med fordel foretage i starten af 3. klasse for at finde de elever, der endnu ikke er sikre i anvendelsen af lydprincippet for enkeltbogstaver i læsning og stavning. Til ældre elever kan *Find det, der lyder som et ord* og *Stav nonord* for eksempel anvendes til afdækning af, om det er relevant at afdække yderligere med Ordblindetesten (Center for Læseforskning m.fl., 2024).

De to prøver, der afdækker elevernes anvendelse af betydningsprincippet, dvs. *Find det ord, der ikke hører til* og *Stav ord og orddele*, vil med fordel kunne anvendes på hele mellemtrinnet, da disse prøver er velegnede til at beskrive elevernes fortsatte læse- og staveudvikling.

Resultatkategorier i *Lyd & Betydning*

Med udgangspunkt i afprøvninger af prøverne (se nærmere om disse i kapitel 6) er der for hver prøve etableret fire resultatkategorier. Vi anfører intervallerne for disse i præsentationen af de enkelte prøver nedenfor. Der er etableret normer for begyndelsen af skoleåret (september/oktober) på de enkelte klassetrin. Scoregrupperne i delprøverne i **Lyd & Betydning** svarer til scoregrupperne i EVALD (Rønberg & Petersen, 2023).

Betydeligt under middel	Under middel	Middel	Over middel
Elever, der klarer prøven betydeligt under middel. Her er der behov for en særlig indsats og yderligere afdækning af elevens vanskeligheder.	Elever, der klarer prøven under middel. Der bør holdes godt øje med disse elever, og der kan være brug for en særlig indsats i en periode.	Elever, der klarer prøven omkring middel. Nogle ligger lidt over, andre lidt under. Eleverne løser de fleste opgaver sikkert og tilfredsstillende.	Elever, der klarer prøven bedre end gennemsnittet. Eleverne løser opgaverne sikkert.

Elever i den nederste scoregruppe klarer en prøve betydeligt under middel (rød) og vurderes at være på niveau med de 10 % af elever i prøvens målgruppe, som har sværest ved den (dvs. at de scorer ved 10-percentilen eller derunder, jf. oplysningerne i kapitel 6 om estimering af normscorer/percentiler). Under middel (gul) dækker de næste 20 % af eleverne i en typisk dansk klasse, og det betyder, at de elever, der klarer en prøve på rødt og gult niveau, tilsammen udgør de svageste 30 % i den enkelte prøve (scorer ved 30-percentilen og derunder). Elever, der klarer prøven middel (grøn), er en stor gruppe på 40 %, der både dækker over elever, der ligger lidt over og lidt under gennemsnittet (gruppen ligger over 30-percentilen, men under 70-percentilen). Elever, der klarer prøven over middel (blå), vurderes at være på niveau med de 30 % af eleverne i en typisk dansk klasse, der klarer prøven bedst (scorer ved 70-percentilen og derover). De fire niveauer kan være udgangspunkt for tolkningen af klassens og den enkelte elevs resultat på en given prøve. Tilsammen giver prøverne et indblik i elevernes anvendelse af lyd- og betydningsprincippet i læsning og stavning.

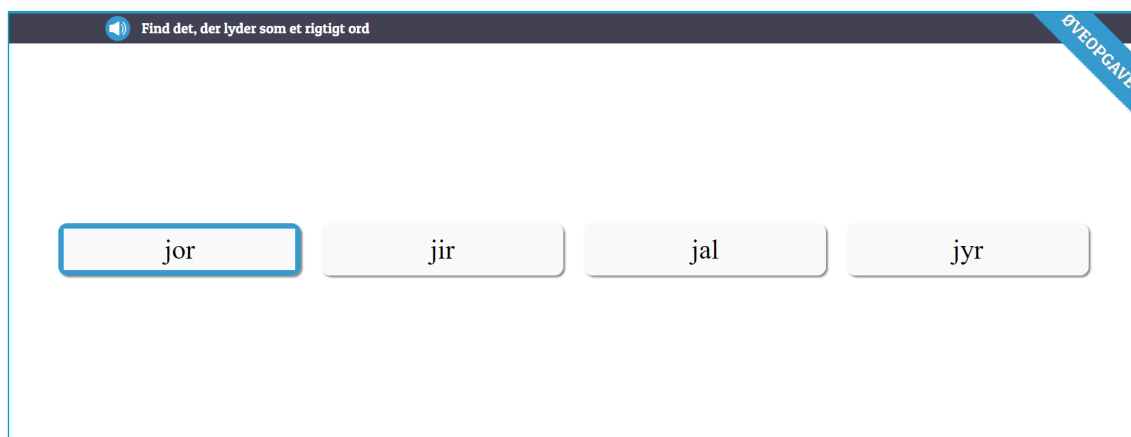
Lyd- og betydningsprincippet i læsning

Skriftens lydprincip i læsning

Find det, der lyder som et ord er en digital udgave af papirprøven *Find det, der lyder som et ord*, der oprindeligt blev udarbejdet til *Diavok – diagnostisk læsetest for voksne* (Nielsen & Petersen, 1992).

Find det, der lyder som et ord afdækker elevens evne til at udnytte skriftens lydprincip i læsning. Eleven skal sætte lyd på ukendte bogstavkombinationer og herefter afgøre, om det lyder som et velkendt ord.

I hver opgave ser eleven fire ukendte bogstavkombinationer (se et eksempel i figur 1). Én af de fire bogstavkombinationer lyder som et rigtigt ord, når man sætter lyd til bogstaverne.

Figur 1. Prøven indledes med øveopgaver, der viser, hvordan man besvarer opgaverne ved at finde det, der lyder som et rigtigt ord. I dette tilfælde er det bogstavkombinationen ”jor”, der lyder som ordet *jord*.

I øveopgaven vist i figur 1 findes ingen af de fire bogstavkombinationer i Retskrivningsordbogen, men bogstavkombinationen ”jor” kan afkodes som et rimord til *kor*, ”jir” kan afkodes som et rimord til *papir*, ”jal” som et rimord til *sal* eller *bal* og ”jyr” som et rimord til *dyr*.

Når man udtaler ”jor”, ”jir”, ”jal” og ”jyr”, så lyder ”jor” som ordet *jord*, mens de øvrige bogstavkombinationer ikke lyder som kendte ord.

Prøven består af 38 opgaver. Eleven løser så mange opgaver som muligt i løbet af fem minutter. Scoren er antal rigtigt løste opgaver. Prøven er særlig velegnet som screeningsredskab i begyndelsen af 3. klasse til at finde de elever, der endnu ikke kan bruge lydprincippet for enkeltbogstaver sikkert i læsning. Denne prøve har høj reliabilitet (Cronbachs alfa 0,89, jf. kapitel 6). I tabel 2 ses scoregrænserne for de enkelte klassetrin.

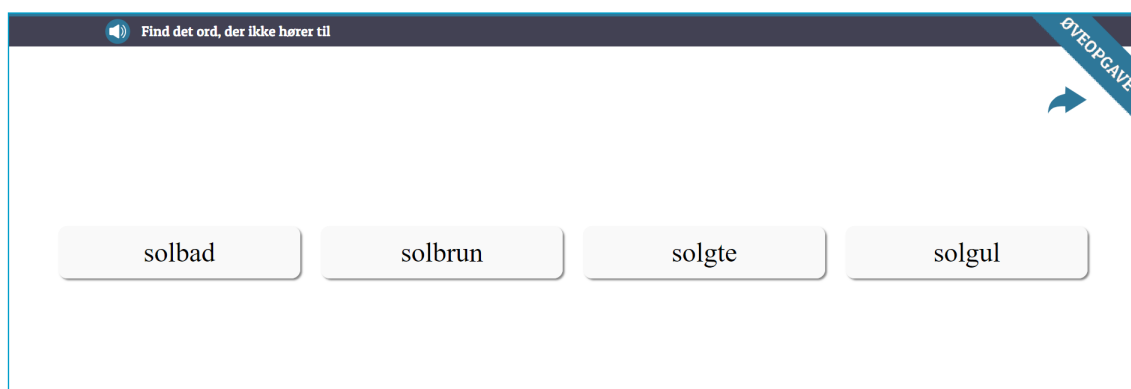

Klassetrin				
Anbefalet testtidspunkt Begyndelsen af 3. klasse	0-5	6-10	11-16	17-38
Begyndelsen af 4. klasse	0-7	8-11	12-17	18-38
Begyndelsen af 5. klasse	0-8	9-13	14-19	20-38

Tabel 2. Scoregrænser for de fire resultat kategorier for *Find det, der lyder som et ord*.

Skriftens betydningsprincip i læsning

Find det ord, der ikke hører til afdækker elevens evne til at udnytte skriftens betydningsprincip i læsning. Prøven kræver, at ord med flere betydningsdele analyseres, så man kan finde det ord, der *ikke* indeholder en bestemt betydningsdel. I hver opgave skal eleven finde, det ord, der er anderledes, fx *tåhyler*, *tånegl*, *tårnugle*, *tåspids*. Tre af ordene indeholder samme betydningsdel (*tå*), mens bogstavfølgen *tå* i *tårnugle* er en del af en helt anden betydningsdel, *tårn*. Derfor er *tårnugle* det ord, der ikke hører til. Opgaven kan ikke løses ved at bruge lydprincippet for bogstavfølger, da alle fire ord er rigtige ord. Eleverne skal have fat i betydningsdelene for at finde det rigtige svar.

Figur 2. Prøven indledes med øveopgaver, der viser, hvordan man besvarer opgaverne. I dette tilfælde er det *solgte*, der ikke hører til, fordi ordet *ikke* indeholder betydningsdelen *sol*.

I øveopgaven vist i figur 2 er *solgte* det ord, der ikke hører til. De andre tre ord indeholder betydningsdelen *sol*, mens bogstavfølgen *sol* i *solgte* ikke repræsenterer betydningsdelen *sol* med betydningen stjerne/planet.

Prøven består af 45 opgaver og har høj reliabilitet (Cronbachs alfa = 0,89; jf. kapitel 6). Eleven løser så mange opgaver som muligt i løbet af ni minutter. Scoren er antal rigtigt løste opgaver. Prøven kan anvendes på hele mellemtrinnet til at undersøge elevernes udnyttelse af betydningsprincippet i læsning. I tabel 3 ses scoregrænserne for de forskellige klassetrin.

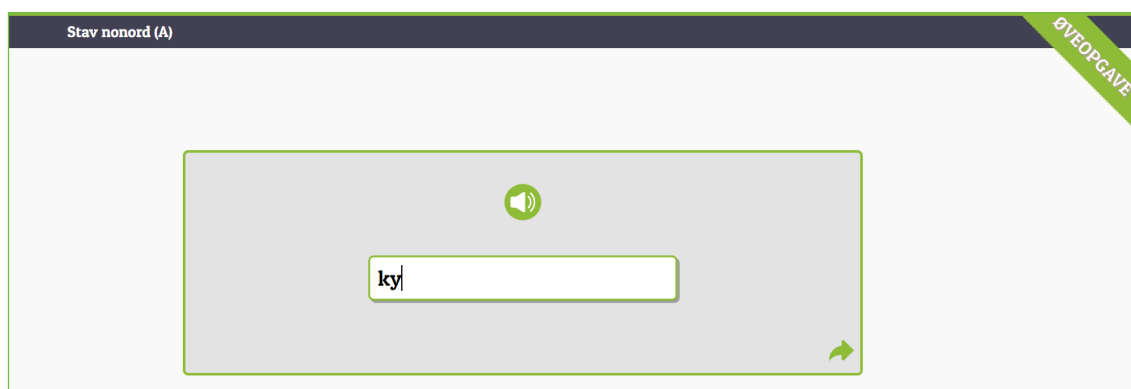
Klassetrin				
Begyndelsen af 3. klasse	0-6	7-13	14-22	23-45
Begyndelsen af 4. klasse	0-10	11-17	18-26	27-45
Begyndelsen af 5. klasse	0-13	14-20	21-29	30-45

Tabel 3. Scoregrænser for de fire resultat kategorier for *Find det ord, der ikke hører til*.

Skriftens lydprincip i stavning

Stav nonord A og *Stav nonord B* er to helt parallelle staveprøver, der afdækker elevens evne til at bruge lydprincippet for enkeltbogstaver i stavning. En forløber for prøven blev oprindelig udviklet og afprøvet i forbindelse med den Nationale Ordblindedtest (Møller m.fl., 2014). De to forskellige nonordsprøver giver mulighed for, at underviseren kan anvende forskellige prøver, hvis der er behov for at gentage prøven, fx med elever, der har modtaget en særlig undervisningsindsats. Begge prøver har høj reliabilitet (Cronbachs alfa 0,88 og Cronbachs alfa 0,91; jf. kapitel 6).

Prøven indledes med to øveopgaver, der viser, hvordan man besvarer opgaverne – jf. figur 3.

Figur 3. Øveopgave, hvor eleven skal stave til *ky*.

I hver af prøverne skal eleven stave til 22 ukendte nonord af varierende længde ved at omsætte fra lyd til bogstav. De korteste nonord er på to bogstaver og de længste på syv bogstaver. Eleven løser så mange opgaver som muligt i løbet af ni minutter. Elevens score er antal rigtigt stavede nonord. Prøven kan anvendes i begyndelsen af 3. klasse som screeningsredskab for at finde de elever, der endnu ikke kan bruge lydprincippet sikkert i stavning.

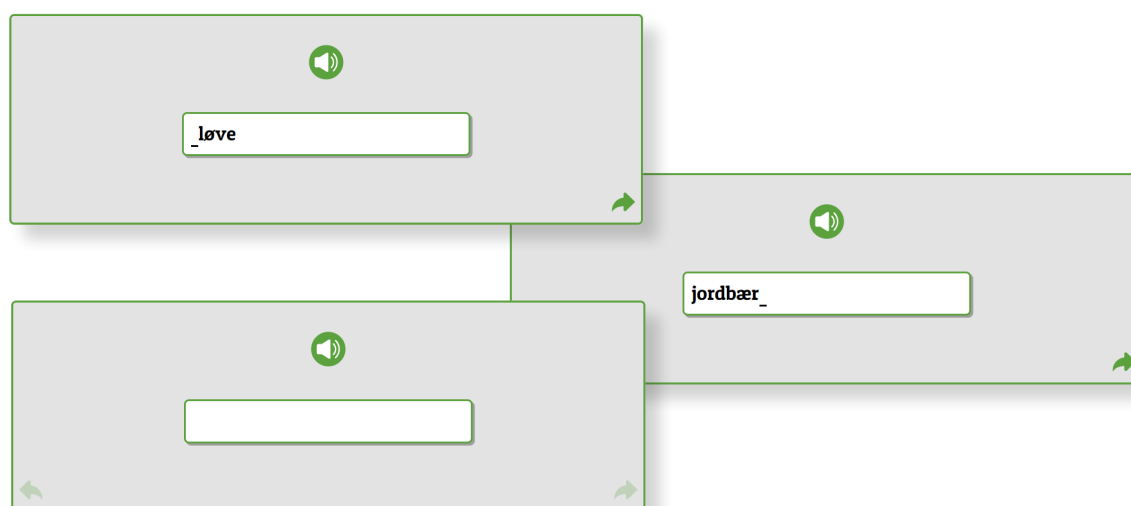
Klassetrin				
Begyndelsen af 3. klasse <i>Stav nonord A og B</i> Anbefalet testtidspunkt	0-7	8-11	12-16	17-22
Begyndelsen af 4. klasse <i>Stav nonord A og B</i>	0-8	9-12	13-17	18-22

Tabel 4. Scoregrænser for de fire resultat kategorier for *Stav nonord*.

Skriftens betydningsprincip i stavning

Stav ord og orddele afdækker elevens stavning af ord og hyppige orddele. Prøven adskiller sig fra andre staveprøver ved at vurdere stavning af individuelle betydningsdele og ikke kun stavning af hele ord. Man kan således i nogle tilfælde få flere point i samme opgave – helt op til fire i fx ordet *u-tro-lig-t*. Det giver prøven større følsomhed, at det på denne måde afdækkes, om deltagerne kan stave korte, hyppige orddele som *u-* og *-t*, selvom de måske endnu ikke behersker vanskeligere orddele som *-tro-* og *-lig-*.

Prøven består af tre delprøver med 10 opgaver i hver. Ordene høres i alle opgaver i en sætning, hvorefter det ord, eleven skal skrive, gentages. I den første delprøve skal eleven skrive første del af en række ord (fx *gynge* i *gyngestativ*). I anden delprøve skal eleven skrive sidste del af en række ord (fx *ning* i *ledning*), og i sidste delprøve skal eleven skrive hele ordet (fx *afslutte*). I figur 4 nedenfor ses eksempler på skærbilleder fra øveopgaver med de tre opgavetyper. Eleven modtager grundig instruktion i opgaven, så det er tydeligt for eleven, hvad opgaven går ud på. Cursoren markerer, hvor i ordet eleven skal tilføje noget. Instruksen til opgaven i midten lyder: *Skriv det, der mangler til sidst i jordbæris*.

Figur 4. Øveeksempler fra *Stav ord og orddele*, hvor eleven skal skrive det, der mangler. I del 1 mangler første del af et ord, fx *sø* først i *søløve* (skærbillede øverst). I del 2 mangler sidste del af et ord, fx *is* til sidst i *jordbæris* (skærbillede i midten). I sidste del skal man skrive et helt ord, fx *kusine* (skærbilledet nederst).

I hver delprøve løser eleven så mange opgaver som muligt i løbet af syv minutter, hvilket for langt de fleste er rigelig tid til at nå igennem alle opgaverne. Ord materialet i de tre delprøver (se opgaveoversigt side 30) indeholder hyppige forstavelser (fx *af-*, *und-*) og hyppige afledningsendelser (fx *-som* og *-ning*). Prøven kræver også kendskab til lydprincippet for bogstavfølger (fx *u* i *skrubbe*, og *tt* i *blæksprutte*). Elevens score er antal rigtigt stavede betydningsdele (maks. 54). Som nævnt indeholder nogle ord flere betydningsdele, der giver point hver for sig. Prøven har høj reliabilitet (Cronbachs alfa 0,89; jf. kapitel 6).

Klassetrin				
Begyndelsen af 3. klasse	0-10	11-20	21-35	36-54
Begyndelsen af 4. klasse	0-18	19-28	29-42	43-54
Begyndelsen af 5. klasse	0-26	27-34	35-46	47-54

Tabel 5. Scoregrænser for de fire resultatkategorier for *Stav ord og orddele*.

Hvordan afvikles Lyd & Betydning?

Trin-for-trin-guiden (et separat dokument, som kan hentes fra lyd.dpf.dk) viser, hvordan man skal gøre, når man vil oprette og gennemføre testen. Krav til browsere, mulige hjælpemidler, bestilling af licenser med mere fremgår også af denne guide

For bedst at kunne afvikle og senere tolke elevernes resultater er det vigtigt, at testlæreren har læst både trin-for-trin-guiden og nærværende vejledning og derigennem har fået indblik i, hvordan prøverne afvikles, og hvad de enkelte prøver afdækker.

Det er i lærermodulet muligt at vælge, hvilke af prøverne man vil afvikle med sin klasse. Beskrivelsen nedenfor tager udgangspunkt i en situation, hvor man vil afvikle alle prøverne i **Lyd & Betydning**. Ved prøven *Stav nonord* vælges enten *A-* eller *B-*prøven. Det anbefales at bruge *A-*prøven, hvis man ikke tidligere har testet med *Stav nonord*.

Læse- og skriveteknologi (LST) frarådes

Det er muligt for deltagerne i prøverne at gennemføre prøverne med adgang til LST. Det anbefales dog at slå adgangen fra, medmindre man har en særlig grund til at gøre andet. Pointen med prøverne er jo at give indblik i deltagerens udnyttelse af skriftens principper, når de læser og staver på egen hånd.

I prøven *Stav nonsensord* kan deltagerne ligefrem blive ført på vildspor af ordforslag, fordi de ord, der skal staves, *ikke* er rigtige danske ord.

Lyd & Betydning gennemføres over to testgange, og det anbefales, at de to prøver i skriftens lydprincip afvikles den første testgang og de to prøver i skriftens betydningsprincip den anden testgang. Så undgår man unødigt forvirring hos eleverne, fordi det er samme princip, der testes i både læsning og stavning ved den enkelte testgang.

TESTGANG 1:

Lydprincippet i læsning og stavning

Find det, der lyder som et ord

Stav nonord A (eller B)

TESTGANG 2:

Betydningsprincippet i læsning og stavning

Find det ord, der ikke hører til

Stav ord og orddele

Før testen skal læreren vælge prøverne til den enkelte testgang i lærermodulet. Det er vigtigt kun at låse de prøver op, som skal afvikles ved den pågældende testgang. Hvis man låser alle prøver op, bliver eleverne automatisk ledt videre til de næste prøver, når de har været igennem de planlagte.

Inden eleverne går i gang, skal testlæreren kort fortælle eleverne om prøverne. Nedenfor giver vi et forslag til, hvad man kan sige. Det kan tilpasses afhængig af elevgruppen. Bemærk, at eleverne får information om selve opgaveløsningen som en del af de digitale prøver, så lærerens introduktion bør være mere generel.

OBS

Alle elever skal have hovedtelefoner til prøveafviklingen.

Ved introduktion til **Lydprincippet i læsning og stavning** kan læreren fx sige:

I skal nu løse nogle opgaver på computer. I skal have hovedtelefoner på, og det er vigtigt, at I nemt kan høre, hvad der bliver sagt. Hvis det er svært at høre, skal I skrue op for lyden. I dag skal I læse og skrive nye ord. Alle ordene i opgaverne er nonord, altså ord, der ikke findes i virkeligheden. Der er en slags lærer på computeren, som fortæller, hvordan I skal løse opgaverne. I skal løse opgaverne selv, men hvis I har problemer med noget, så ræk hånden op, så kommer jeg ned og taler med jer.

Ved introduktion til **Betydningsprincippet i læsning og stavning** kan læreren fx sige:

I skal nu løse nogle opgaver på computer. I skal have hovedtelefoner på, og det er vigtigt, at I nemt kan høre, hvad der bliver sagt. Hvis det er svært at høre, skal I skrue op for lyden. I skal læse og skrive ord. Alle ordene i opgaverne er rigtige ord. Der er en slags lærer på computeren, som fortæller, hvordan I skal løse opgaverne. I skal løse opgaverne selv, men hvis I har problemer med noget, så ræk hånden op, så kommer jeg ned og taler med jer.

Eleverne går herefter til loginsiden lyd.dpf.dk, og den første af de valgte prøver starter automatisk, når eleven er logget på. Hvis en elev spørger om hjælp til enkelte opgaver, skal læreren opfordre til at vælge det svar, som eleven selv tror er rigtigt. Hvis eleven derimod ikke har forstået, hvad prøven går ud på, må testlæreren gerne forklare det, men læreren må ikke hjælpe med løsningen af de enkelte opgaver.

Hvordan læser man resultaterne fra Lyd & Betydning

I lærermodul på lyd.dpf.dk kan testvejlederen få et samlet overblik over elevernes færdigheder, når prøverne er gennemført. Her er også mulighed for at få et mere detaljeret indblik i elevernes besvarelser af prøverne med hensyn til tidsforbrug og besvarelse af enkeltopgaver.

På oversigtssiden (figur 5) kan man vælge at få et samlet overblik over alle prøverne ved at klikke på ”samlet overblik og individuelle rapporter” (1), men man kan også vælge at se elevernes resultater for en prøve ad gangen, hvis man klikker på ”se resultat” ud for en given prøve (2).

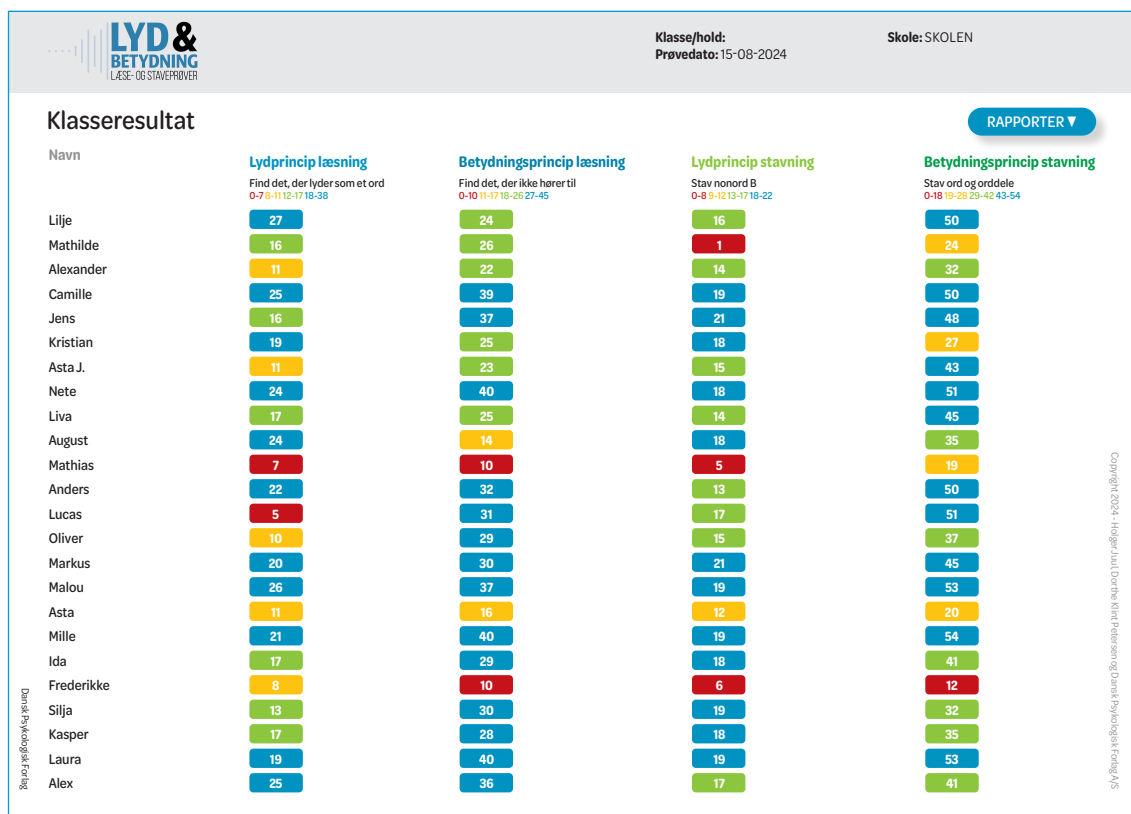
RESULTATER

Færdighed	Prøve	Maksimal tid	Resultater
Lydprincip læsning	Find det, der lyder som et ord	5 min. (+ introduktion)	Se resultat
Betydningsprincip læsning	Find det ord, der ikke hører til	9 min. (+ introduktion)	Se resultat
Lydprincip stavning	Stav nonord A	9 min. (+ introduktion)	Se resultat
Betydningsprincip stavning	Stav ord og orddele	21 min. (+ introduktion)	Se resultat

1 SAMLET OVERBLIK OG INDIVIDUELLE RAPPORTER

2 Se resultat

Figur 5. Oversigt over en classes prøver.

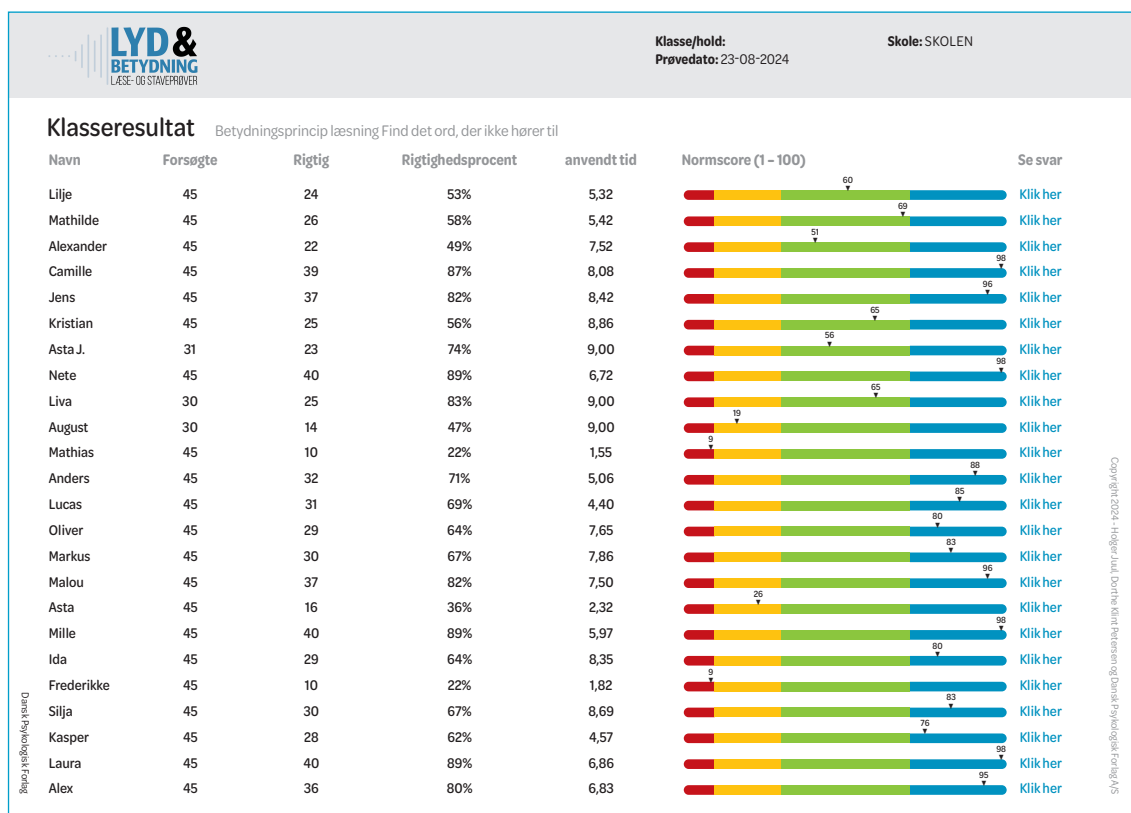

Figur 6. Samlet overblik over en classes resultater.

I figur 6 ses et eksempel på den oversigt, der kommer frem, når man vælger at se det samlede resultat. Oversigten giver et overblik over den valgte classes resultater på alle delprøver. Farverne i oversigten markerer, hvilken scorekategori elevens resultat befinder sig i. Øverst i kolonnerne kan man under prøvens navn se, hvilke scoreintervaller kategorierne dækker over for de enkelte prøver. Hvis man vil downloade rapporter for alle elever eller for enkelte elever, så klikker man på ”rapporter” øverst til højre.

DELPRØVERESULTATER

Figur 7. Overblik over klassens resultater på *Find det ord, der ikke hører til*.

Når man klikker på de farvede overskrifter (Lydprincip læsning, Betydningsprincip læsning, Lydprincip stavning, Betydningsprincip stavning), så får man et overblik over elevernes besvarelser på den pågældende prøve. Et eksempel på dette ses i figur 7, hvor man får overblik over elevernes besvarelse af delprøven *Find det ord, der ikke hører til*. I oversigten kan man ud over elevens scorekategori se:

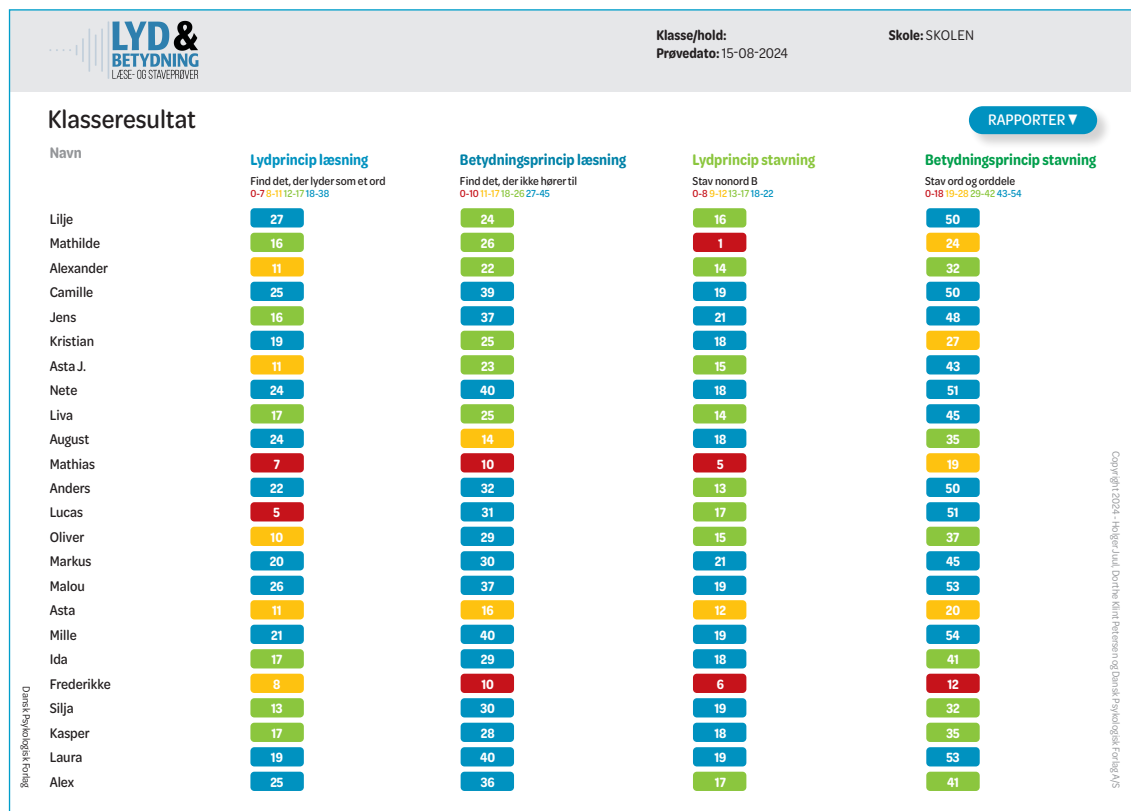
Antal forsøgte, antal rigtige, rigtighedsprocent og anvendt tid.

Elevernes råscore på alle delprøver er omregnet til en normscore (1-100). Det betyder, at elevernes resultat på forskellige delprøver nemt kan sammenlignes. I bjælkerne ude til højre kan man se en grafisk angivelse af elevens resultat på normscoreskalaen, hvor man ud over kategorien kan se, om eleven ligger midt i kategorien eller tæt på grænsen til en af de andre kategorier. Helt yderst til højre har man mulighed for at klikke ind og se, hvordan eleven har besvaret de enkelte opgaver. Det kan dog være ret tidskrævende at dykke ned i denne del, og det skal understreges, at der ikke må gives feedback til eleverne på enkeltopgaver. Hvis man gør dette, vil man efterfølgende ikke kunne anvende testen igen til eleverne.

Overblikssiden for de øvrige delprøver svarer til den, der er vist i figur 7.

Fortolkning af klasseresultater – et eksempel

DELPRØVERESULTATER

Figur 8. Samlet oversigt over en 4. classes resultater.

I figur 8 ses et klasseresultat for en 4. klasse, der har løst alle delprøver. Klassen er testet i august måned i starten af 4. klasse. Lidt over halvdelen af eleverne (14 ud af 24) klarer alle delprøver fint, idet de scorer middel eller over middel på alle prøver.

Fire af klassens elever (Alexander, Asta J, Lucas og Oliver) har vanskeligheder med lydprincippet i læsning uden at have vanskeligheder ved nogen af de øvrige delprøver. De ser således ikke ud til at have vanskeligheder med at bruge lydprincippet i stavning (*Stav nonord*). I *Find det, der lyder som et ord* har de alle besvaret samtlige opgaver, så deres rigtighedsprocent (antal forsøgte og rigtighedsprocenten fremgår af de individuelle rapporter) er meget lav og kunne tyde på problemer. Det vil være en god ide at holde øje med disse elevers fortsatte udvikling af afkodningsfærdigheder og eventuelt undersøge deres brug af lydprincippet i læsning yderligere med højtlesning af nonord.

Mathilde klarer læseopgaverne fint, men ser ud til at have vanskeligheder i begge stavopgaver. Derfor kunne det være fint for Mathildes fortsatte staveudvikling, hvis der i undervisningen i en periode var fokus på anvendelse af lyd- og betydningsprincippet i stavning.

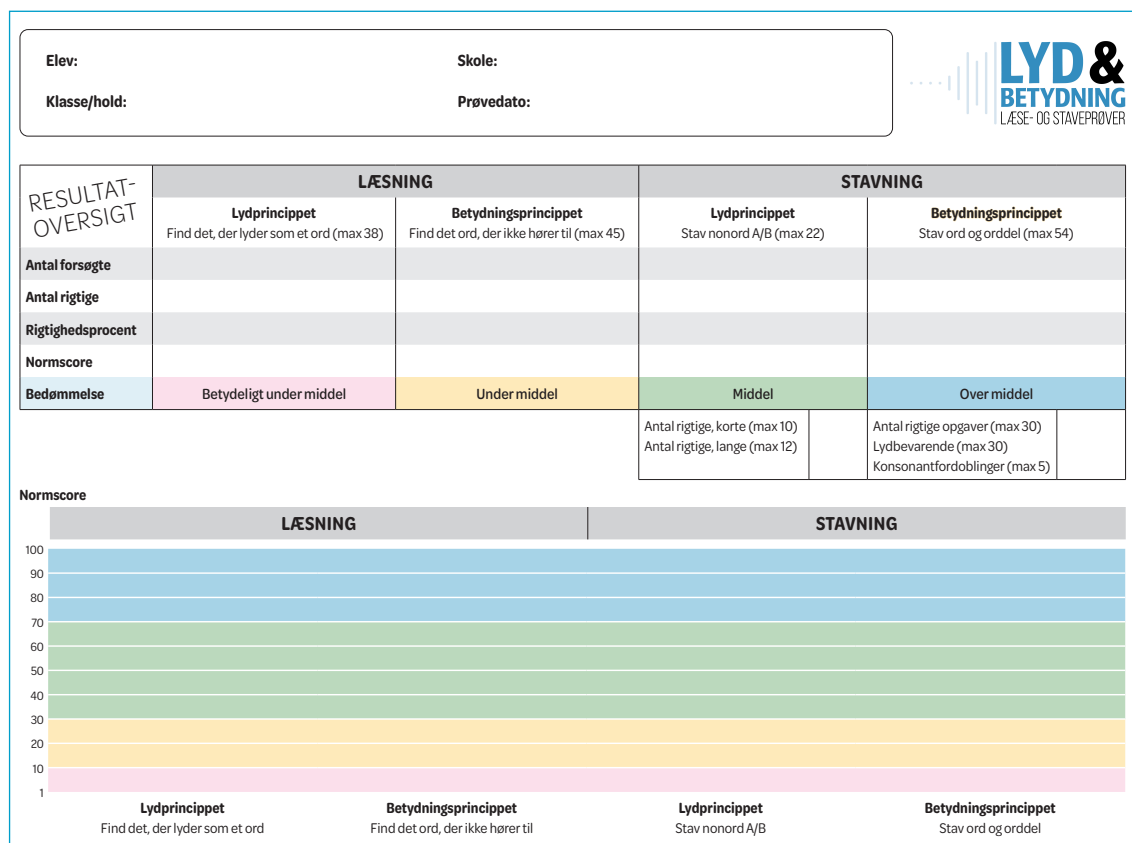
En lille gruppe elever (Mathias, Frederikke og Asta) har vanskeligheder på alle delprøver. Det vil være en god ide at afdække disse elevers færdigheder yderligere i forbindelse med en særlig tilrettelagt indsats.

Der er en forholdsvis stor gruppe elever i klassen, der ikke er helt så langt i deres skriftsproglige udvikling, som man skulle forvente. De viser vanskeligheder på en eller flere delprøver. Dette bør give stof til eftertanke. Har undervisningen i for stor udstrækning været rettet mod eleverne med gode skriftsproglige færdigheder og hermed gjort, at nogle elever ikke har kunnet følge med og derfor er sakket bagud? Fremadrettet bliver det essentielt at differentiere, og holddeling i læse- og staveundervisningen kunne være relevant, så den gruppe, der stadig har brug for at arbejde med basale stave- og afkodningsaktiviteter, får mulighed for dette i danskundervisningen.

Individuelle elevrapporter

Testlederen har også mulighed for at downloade individuelle rapporter om klassens elever. Dette gøres enten ved at trykke på elevens navn til venstre på klasseoverblikket eller ved at hente alle individuelle rapporter ved at klikke på rapporter øverst til højre. I figur 9 ses skabelonen for den individuelle rapport og i figur 10 og 11 ses individuelle elevrapporter for to udvalgte elever.

RAPPORT

Figur 9. Individuel elevrapport.

Den individuelle rapporters indhold

Den individuelle rapport samler informationerne om den enkelte elev. Her kan testlederen se antal forsøgte, antal rigtige, rigtighedsprocent, normscore, samt hvilken scorekategori eleven placerer sig i. Nederst på den individuelle resultatrapport ses et farvekodet søjlediagram, som giver et visuelt overblik over elevens resultater på de gennemførte prøver.

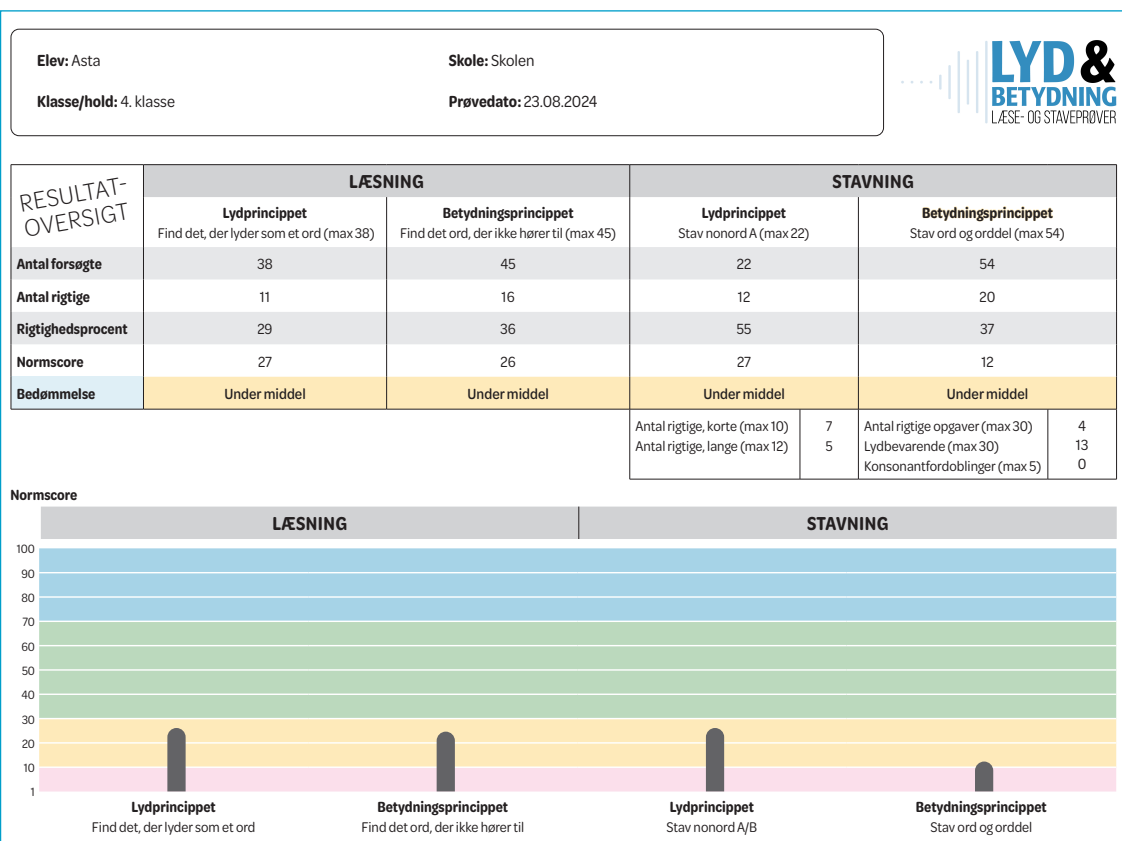
I den individuelle rapport har testlederen mulighed for at få et mere detaljeret indblik i elevernes stavning, idet der er supplerende informationer nederst i kolonnerne vedrørende stavning.

For *Stav nonord* er det overordnede resultat opdelt på henholdsvis korte (2-4 bogstaver) og lange (5-7 bogstaver) nonord. Prøven består af 10 korte og 12 lange nonord.

Den samlede score på *Stav ord og orddele* er baseret på 54 orddele (betydningsdele), som eleverne skulle stave i prøvens i alt 30 opgaver (orddelene kan ses i oversigten side 30). I den individuelle rapport kan man ud over den samlede score se, hvor mange af de 30 opgaver (orddele i prøvens del 1 og 2 og hele ord i prøvens del 3) eleven har besvaret korrekt. Desuden er det anført, hvor mange af de 30 opgaver der er stavet lydbevarende. "Lydbevarende" omfatter både rigtigt stavede ord/orddele og stavemåder, der ikke er stavet korrekt, men dog giver en rimelig repræsentation af ordenes/orddelenes udtale. Hvad der er godtaget som lydbevarende stavninger, kan ses i oversigten side 30. Endelig er det anført, hvor mange konsonantfordoblinger (fx *bb* i *skrubbe*) eleven har anvendt i ord, hvor dette var relevant. Her er også lydbevarende fordoblinger godtaget (fx *pp* i ordet *skrubbe*).

Antallet af **lydbevarende stavfejl** fås ved at trække antal rigtige opgaver fra antal lydbevarende. Antallet af **ikke-lydbevarende stavfejl** fås ved at trække antal lydbevarende opgaver fra antal forsøgte opgaver.

RAPPORT

Figur 11. Astas resultater i Lyd & Betydning.

Asta

Asta (se figur 11) klarer begge læseopgaverne i den gule scorekategori, der svarer til under middel. Asta når i begge delprøver at løse alle opgaver, men hun løser mange opgaver forkert. Hendes rigtighedsprocenter er omkring 30 (tæt på gættescoren) i begge læsedelprøver, så det tyder på stor usikkerhed i at anvende lyd- og betydningsprincippet i læsning.

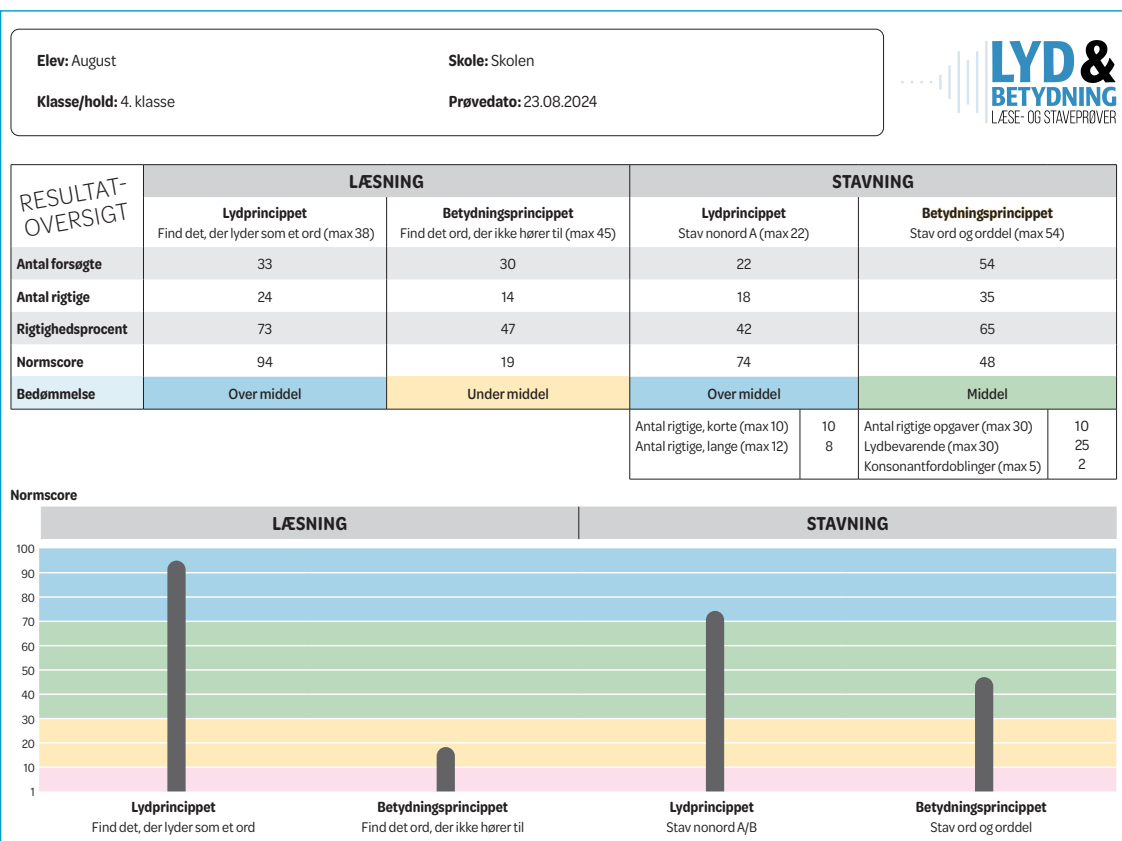
GÆTTESCORE

Ved rene gæt vil man oftest få en rigtighedsprocent omkring 25 %, eftersom man i multiple choice-opgaver med fire valgmuligheder sandsynligvis vil ramme det rigtige svar cirka hver fjerde gang. En lav rigtighedsprocent betyder dog ikke nødvendigvis, at eleven ”bare” gætter. Der kan også være tale om, at eleven virkelig forsøger at finde de rigtige svar, men på grund af usikkerhed bliver ledt på vildspor af de forkerte svarmuligheder. Det kan her spille en rolle, om eleven formår at afpasse opgaveløsningstempoet til sit færdighedsniveau.

Asta ser også ud til at have vanskeligheder i stavning, da hun her igen har placeret sig i den gule scorekategori på begge delprøver. Asta staver 12 nonord rigtigt, fordelt på syv (ud af 10) af de korte og fem (ud af 12) af de lange. Asta ser med andre ord ud til at have lidt større vanskeligheder, når nonordene bliver længere. Det er ikke ualmindeligt. Hvis man har svært ved at anvende lydprincippet i stavning, så bliver det ikke nemmere af, at der er flere lyde at holde styr på. Når Asta skal stave ord, har hun også vanskeligheder. Hun staver 20 ord/orddele korrekt, hvilket placerer hende i gul scorekategori. Hun løser fire af de 30 opgaver korrekt og staver lydbevarende i 13 af de 30 opgaver. Så det ser ikke ud til, at Asta har tilstrækkelig sikker beherskelse af lydprincippet, når hun staver ord. Asta bruger ikke konsonantfordoblinger i nogen af de fem ord, hvor det er relevant. Dette er ikke overraskende, set i lyset af hendes resultat som helhed. Brugen af konsonantfordoblinger er en forholdsvis avanceret staveregel, som normalt først tilegnes, når de mere basale bogstav-lyd-forbindelser er på plads.

Asta har vanskeligheder med lydprincippet både i læsning og stavning, og derfor vil det være en god ide, at dansklæreren og læsevejlederen i fællesskab tilrettelægger en indsats, der fokuserer på at anvende lyd- og betydningsprincippet i læsning og stavning. Det er også vigtigt at holde øje med udviklingen i Astas færdigheder, da vedvarende vanskeligheder med skriftens lydprincip kan være tegn på ordblindhed. På EMU ligger inspirationsmaterialer, der kan danne udgangspunkt for forløb i klassen eller i mindre grupper sammen med klassekammerater med samme vanskeligheder (Emu.dk, 2024).

RAPPORT

Figur 12. Augusts resultater på prøverne i **Lyd & Betydning**.

August

August (se figur 12) klarer både læse- og staveprøven, hvor han skal bruge lydprincippet, i den blå scorekategori, der svarer til over middel. Derimod placerer han sig noget lavere i prøverne, hvor man skal bruge betydningsprincippet. Han ligger i den gule scorekategori i læsning (*Find det ord, der ikke hører til*) svarende til under middel. Hans rigtighedsprocent er her under 50, og han når heller ikke så mange opgaver, så det tyder på, at han ikke er sikker i skriftens betydningsprincip. I *Stav ord og orddele* ligger han også lavere, end når han skal stave ved at bruge lydprincippet, men hans resultat er ganske typisk for hans aldersgruppe og altså ikke bekymrende.

Når man kigger på Augusts stavninger af ord og orddele, fremgår det af oversigten i figur 15, at han staver 35 af de 54 orddele korrekt. *Stav ord og orddele* består af 30 opgaver, og her løser August, som det fremgår af skemaet ovenfor, 10 opgaver korrekt. I 25 af de 30 opgaver staver han lydbevarende, så han har et rigtig godt fundament at bygge videre på, men for at komme videre i sin udvikling af stave- og afkodningsfærdigheder har han brug for at arbejde med betydningsprincippet, men også lydprincippet for bogstavfølger. Der er fem ord i staveprøven, hvor eleven skal markere kort vokal med dobbeltkonsonant, og som det fremgår af skemaet i figur 15, gør August kun dette i to af de fem opgaver.

August ser ikke rigtig ud til at være kommet helt i gang med at bruge betydningsprincippet i læsning og stavning. Hans lydlig fundament ser derimod ud til at være fint, idet han klarer begge lydprincip-prøverne over middel og staver lydbevarende i rigtig mange opgaver i *Stav ord og orddele*. Så næste skridt for August vil være at arbejde struktureret med lydprincippet for bogstavfølger og med betydningsprincippet. En del af Augusts klassekammerater vil også kunne have glæde af et sådant forløb. På EMU ligger inspirationsmaterialer, der kan danne udgangspunkt for forløb i klassen eller i mindre grupper sammen med klassekammerater, der også har brug for at arbejde med skriftens betydningsprincip (se link til emu.dk i referencelisten).

Undervisning i lyd- og betydningsprincippet

Der er meget, der tyder på, at undervisning i skriftens principper kan bidrage positivt til elevernes fortsatte læse- og staveudvikling (Juul m.fl. 2023a., 2023b).

I det nedenstående beskriver vi undervisning i henholdsvis lyd- og betydningsprincippet hver for sig. Det vil dog i megen undervisning være oplagt at kombinere, fordi man som læser og staver ofte vil have brug for flere strategier inden for samme ord. Men selvom principperne i praksis supplerer hinanden, vil det være hensigtsmæssigt i undervisningssammenhæng, at det er tydeligt for eleverne, hvilket princip der er fokus på i aktiviteterne. De skitserede aktiviteter har fokus på ordniveauet, men kan sagtens integreres i tekstaktiviteter.

Lydprincippet

Fundamentet for den fortsatte undervisning i skriftens principper på mellemtrinnet er, at eleverne kan anvende lydprincippet for enkeltbogstaver. Evalueringsmaterialet undersøger denne færdighed både i læsning og stavning. Elever, der i starten af mellemtrinnet stadig er usikre i at bruge skriftens lydprincip for enkeltbogstaver, bør tilbydes et særligt forløb, hvor der arbejdes med dette. Hvis eleven efter dette forløb stadig har vanskeligheder med skriftens lydprincip, kan det være tegn på, at eleven er ordblind og derfor har vedvarende vanskeligheder med skriftens lydprincip.

Det er veldokumenteret (se eksempler i Juul m.fl., 2023b), at undervisning i brug af lydstrategier giver fin effekt på elevernes på ordlæsning og stavning. I mange studier har man kombineret undervisning i lydprincippet med fonologisk opmærksomheds-træning. Hvis man fx skal lære at bruge reglen om kort og lang vokal i læsning og stavning, så er fundamentet for dette, at eleverne kan lave denne sondring, når de lytter, og måske kan indledende lytteøvelser give eleverne bedre forudsætninger for at lære reglerne i læsning og stavning.

For de fleste elevers vedkommende vil det på mellemtrinnet især være lydprincippet for bogstavfølger, man har brug for undervisning i. Her vil det være en god ide at starte med de mest entydige (og gerne hyppige, fx svagtryks *-e*, *-ng*, korte vokaler i bestemte bogstavfølger). Det vil også være en god ide at fokusere på stavelser fremfor enkeltlyde. Her vil det være hensigtsmæssigt at arbejde med de hyppigste danske stavelser, så eleverne i stor udstrækning møder de stavelser, der er arbejdet med, når de selv skal læse og stave. Inspiration til progression og konkrete aktiviteter til dette arbejde kan findes på EMU, hvor inspirationsmaterialer fra et projekt om undervisning af elever på mellemtrinnet med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder ligger frit tilgængeligt (se link til emu.dk i referencelisten).

Det er ikke muligt at afdække skriftens lydprincip for bogstavfølger på samme entydige vis, som når det gælder lydprincippet for enkeltlyde. Delprøven *Stav ord og orddele* kan give et indblik i, hvad eleven mestrer med hensyn til bogstavfølger, men man kan ikke umiddelbart konkludere, at fordi man har skrevet *-ning* rigtigt, så har man styr på bogstavfølgen *-ning*. Det kan være, at man kender denne betydningsdel fra andre ord og derfor kan huske den, jf. næste afsnit.

Betydningsprincippet

Undervisning i betydningsprincippet kan også medvirke til at fremme elevernes læse- og staveudvikling (se eksempler i Juul m.fl., 2023b). Anvendelse af betydningsprincippet kan være en genvej til, hvordan ord skal staves, især i en retskrivning som den danske, som på trods af udtalen har bevaret mange historiske stavemåder. I læsning kan en opdeling i betydningsdele ligeledes være væsentlig støtte, fx som en vej til at forstå betydningen af ord, som man ikke har mødt før (Juul m.fl., 2018, Daugaard m.fl., 2019). Undervisning i betydningsprincippet bør derfor være et centralt element i undervisning i skriftens principper på mellemtrinnet.

Også når det gælder betydningsprincippet, vil det være oplagt at kombinere det skriftlige arbejde med mundtlige aktiviteter. Her vil det være oplagt at starte med de betydningsdele, der er nemmest at gennemskue semantisk. Ofte vil eleverne have arbejdet med rod morfemer allerede i indskolingen, sådan at det nye på mellemtrinnet vil være at arbejde målrettet med bøjnings- og afledningsmorfemer. Inspiration til progression og konkrete aktiviteter i dette arbejde kan findes på EMU, hvor inspirationsmaterialer fra et projekt om undervisning af elever på mellemtrinnet med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder ligger frit tilgængeligt (se link til emu.dk i referencelisten).

Udvikling og afprøvning af prøverne i Lyd & Betydning

De fire prøver i evalueringsmaterialet **Lyd & Betydning** er som tidligere nævnt oprindelig sammensat til et projekt om elever i 3. og 4. klasse med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder (Juul m.fl., under udg.).

Delprøven *Find det, der lyder som et ord* er udviklet som en del af evalueringsmaterialet *Diavok – diagnostisk læsetest for voksne* (Nielsen & Petersen, 1992). Det er dog nyt, at prøven som en del af *Lyd & Betydning* nu også findes med normer for 3. til 5. klassetrin. De øvrige tre delprøver har ikke været udgivet tidligere.

Pilotaforprøvning

Som en del af udviklingsprocessen blev de tre nyudviklede prøver pilotaforprøvet i tre klasser fra hhv. 2., 3. og 4. klassetrin på en skole i Nordjylland. I alt deltog der 82 elever. I pilotversionerne indgik der flere opgaver, end der gør i de endelige tests, og prøverne blev afviklet med en rummelig tidsgrænse, sådan at næsten alle elever kunne nå igennem alle opgaver. Dette gav os mulighed for at vurdere, om de enkelte items (opgaver) fungerede efter hensigten.

Ud fra pilotresultaterne udvalgte vi de items, der fungerede bedst med henblik på at sikre prøvernes følsomhed og pålidelighed i forhold til målgruppen. Et andet formål med denne udvælgelse var at begrænse mængden af items i de enkelte prøver, sådan at deltagerne ikke skal løse flere opgaver end nødvendigt for at give læreren relevante informationer.

Prøvernes pålidelighed (reliabilitet)

I forbindelse med pilotaforprøvningen af de tre nyudviklede prøver undersøgte vi deres pålidelighed ved at beregne Cronbachs alfa, som er et mål for, om opgaverne i en prøve stemmer indbyrdes overens (se fx Elbro & Poulsen, 2015). Værdierne vises i tabel 6 og kan betragtes som fuldt tilfredsstillende, da de alle er højere end 0,7. Værdierne bygger på pilotaforprøvningen inklusive de senere fravalgte items. For prøven *Stav ord og orddele* bygger målet på, om hver opgave som helhed er besvaret korrekt, da der ikke i pilotfasen blev opgjort scorer for de enkelte orddele.

Tabel 6 viser også et andet mål for prøvernes pålidelighed, nemlig gentestningskorrelationer. Gentestningskorrelationerne viser sammenhængen mellem resultaterne fra to afviklinger af samme prøve med de samme elever. En høj korrelation betyder, at elevernes fordelte sig på omtrent samme måde på testens skala ved de to afviklinger. Gentestningskorrelationerne er baseret på resultater fra elever i 3. og 4. klasse, der deltog i prøverne med fire-fem måneders mellemrum (Juul m.fl., under udg.). Her var det de

endelige udgaver af prøverne, der blev anvendt. Korrelationerne er, som det ses, relativt høje (alle over 0,7), hvilket viser, at prøverne har en høj grad af pålidelighed – dette især med tanke på, at eleverne havde haft tid at udvikle deres færdigheder mellem de to prøvetidspunkter.

Til belysning af prøvernes pålidelighed kan det desuden anføres, at korrelationen mellem de parallelle delprøver *Stav nonord A* og *Stav nonord B* afviklet ved samme testtidspunkt var 0,80.

Delprøve	Cronbachs alfa	Gentestningskorrelation
Læsning, betydningsprincip <i>Find det ord, der ikke hører til</i>	0,88	,80
Læsning, lydprincip <i>Find det, der lyder som et ord</i>	0,89	0,73
Stavning, lydprincip <i>Stav nonord</i>	A: ,88 B: ,91	A: ,72 B: ,73
Stavning, betydningsprincip <i>Stav ord og orddele</i>	,89	,94

Tabel 6. Overblik over delprøvernes pålidelighed. Cronbach for *Find det, der lyder som et ord* er fra en tidligere upubliceret undersøgelse.

Normer for de fire prøver

Normer for de fire delprøver vises i tabel 7. Der er tale om estimeret af, hvordan resultaterne vil fordele sig i starten af et skoleår (i september-oktober) på 3., 4. og 5. klassetrin på en typisk dansk skole. Estimeret bygger dels på resultater fra et forskningsprojekt med deltagere fra 3. og 4. klassetrin (Juul m.fl., under udg.), dels fra en normindsamling gennemført af Dansk Psykologisk Forlag i efteråret 2023 med 398 elever fra 3., 4. og 5. klasse som deltagere.

De normer, der vises i tabellen, er ikke de observerede scorer i de nævnte dataindsamlinger, men et informeret bud på, hvordan klasser fra en gennemsnitlig dansk skole kan forventes at klare sig. Til det formål har vi set på variationen i resultater på tværs af skoler og klassetrin og blandt andet lagt vægt på, om de deltagende skolars karakter-snit lå nær landsgennemsnittet ved folkeskolens prøver i 9. klasse.

Som vist i tabellen har vi estimeret klassetrinnes typiske niveau med hensyn til gennemsnit og standardafvigelse. En standardafvigelse kan groft defineres som resultaternes gennemsnitlige afstand ("afvigelse") fra gennemsnittet (læs nærmere i fx Elbro & Poulsen, 2015).

Ud fra de estimerede gennemsnit og standardafvigelser har vi beregnet de normscorer (skala fra 0 til 100), som oplyses i klasse- og elevrapporterne for de enkelte prøver.

Ved normalfordelte resultater med de estimerede gennemsnit og standardafvigelse svarer normscorene til percentilscore. Normscoren 10 svarer under denne forudsætning til 10-percentilen, sådan at der på en typisk skole vil være cirka 10 % af eleverne på klassetrinnet, der scorer på dette niveau eller lavere (dvs. i prøvens røde resultatkategori, jf. kapitel 2). Vi kan sige med sikkerhed, at den røde resultatkategori omfatter de svageste resultater, men om det helt præcist er 10 % af danske elever, der vil placere sig i denne gruppe, kan vi ikke være helt sikre på, da antagelsen om normalfordelte resultater ikke nødvendigvis holder stik for alle prøver på alle klassetrin. Fortolket med dette vigtige forbehold giver normerne grundlag for en overordnet inddeling i kategorier og et overblik over, hvordan eleverne har klaret prøven.

	Læsning		Stavning	
	Lydprincippet	Betydningsprincippet	Lydprincippet	Betydningsprincippet
	<i>Find det, der lyder som et ord</i>	<i>Find det ord, der ikke hører til</i>	<i>Stav nonord (både A- og B-prøve)</i>	<i>Stav ord og orddele</i>
3. klasse	13,2 (5,9)	18,1 (8,7)	13,8 (5,3)	28,4 (14,2)
4. klasse	14,7 (6,0)	21,7 (8,8)	14,9 (4,8)	35,7 (13,3)
5. klasse	16,5 (6,4)	24,8 (8,8)		40,4 (10,7)

Tabel 7. Normer for gennemsnitligt antal rigtige (med standardafvigelse i parentes)

Note: Der er ikke normer for 5. klasse for prøven *Stav nonord*, da udviklingen efter 4. klassetrin er meget begrænset.

Opgaveoversigt for Stav ord og orddele

I skemaet på side 30 ses, hvilke ord der indgår i *Stav ord og orddele*, og hvilke orddele betydningsscoren er baseret på. Orddele i parenteser er ikke en del af staveopgaven, de er skrevet på forhånd i de enkelte opgaver.

I kolonnen med lydbevarende stavning yderst til højre er der for hver lyd i de enkelte ord i parentes anført, hvilke bogstaver/bogstavfølger der er regnet som lydbevarende stavinger af den pågældende lyd.

De fem ord, der har dobbeltkonsonant, er markeret med *. Som konsonantfordoblinger er ikke kun den korrekte stavemåde accepteret, men også lydbevarende bogstavkombinationer – således *dt*, og *dd* i (*blæk*)*sprutte*, *afslutte*, *gg* i (*kirke*)*klokken* og *pp* i *skrubbe*.

Ord	Antal orddele i opgaven	Ord-del_1	Ord-del_2	Ord-del_3	Ord-del_4	Lydbevarende stavning
DEL 1						
fri(dag)	1	fri				(f)(r)(i)lɪg
lege(plads)	1	leg				l(e)a ar)(g ge j je i ie)
gynge(stativ)	1	gyng				(g)(y ø)(ng)(e)
af(gang)	1	af				(a ar)(f v u)
bænke(bider)	1	bænk				(b)(æ e)(n ng)(k g)(e)
splint(er)	1	splint				(s)(p b)(l)(i e)(n)(t d dt)
heldig(vis)	2	held	ig			(h)(e æ)(l ld)(d t)(ig i)
genop(lade)	2	gen	op			(g)(e æ)(n nd)(o å)(p b)
fløjte(lyde)	1	fløjt				(f)(l)(ø o)(j i y)(t d)(e)
rundkør(sel)	2	rund	kør			(r)(u o å)(n nd ng)(k c q)(ø)(r r rd)
DEL 2						
(led)ning	1	ning				(n)(i e)(ng)
(afri)kansk	1	sk				(k c q)(a ag)(n nd)(s)(k g)
*(træ)- stamme	1	stamme				(s)(t d)(a ar)(mm m)(e)
(kær)lighed	2	lig	hed			l(i)g i)(h)(e)(d)
(cola)flaske	1	flaske				(f)(l)(a)(s ds)(k g)(e)
(blind)tarmen	2	tarm	en			(t)(ar a)(m mm)(en em m)
(smør)blomst	1	blomst				(b)(l)(o å)(m)(s)(t d)
*(blæk) sprutte	1	sprut				(s)(p b)(r)(u o)(tt dt t d)(e)
*(kirke)- klokken	2	klokke	en			(k c q)(l)(o å)(kk k gg g)(en eng ng)
(hunde)hvalps	2	hvalp	s			(hv v)(a)(l)(p b)(s)
DEL 3						
kusine	1	kusine				(k c q)(u o)(s ss ds)(i)(n nn nd)(e)
kvalme	1	kvalme				(k c q)(v u)(a)(l ld)(m)(e)
utroligt	4	u	tro	lig	t	(u)(t)(r)(o og u ug)(l ll ld)(ig i)(t d)
*afslutte	3	af	slut	e		(a ar)(f v u)(s)(l)(u)(tt dt t d)(e)
*skrubbe	2	skrub	e			(s)(k g)(r)(u o å)(bb pp b p)(e)
hjemvejen	3	hjem	vej	en		(hj j y)(e æ)(m)(v hv)(e a ar)(j g i)(e)(n)
misforståelse	4	mis	for	stå	else	(m)(i)(s)(f)(or år o å)(s)(t d)(å å g)(el)(s)(e)
undskyldning	3	und	skyld	ning		(u o å)(n nd)(s)(k g)(y)(ld l)(n)(i e)(ng)
mistæksom	3	mis	tænk	som		(m)(i)(s)(t)(æ e)(n ng)(k g)(s)(o å)(m)
udklædning	3	ud	klæd	ning		(u)(d)(k c q)(l)(æ e)(d)(n)(i e)(ng)
	54					

Referencer

- Center for Læseforskning, Københavns Universitet, Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet, Socialstyrelsen & Undervisningsministeriet (2024). *Faglig vejledning til Ordblindetesten*. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/pdf24/jan/240130faglig-vejledning-til-ordblindetesten.pdf>
- Daugaard, H. T., Nielsen, A.-M. V. & Juul, H. (2019). *Skub på ordene*. København: Akademisk Forlag.
- Elbro, C. (2014). *Læsning og læseundervisning*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Elbro, C. & Poulsen, M. (2015). *Hold i virkeligheden*. Hans Reitzels Forlag.
- Emu.dk (2024). *Inspirationskataloger: Undervisning af elever med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder*. <https://www.emu.dk/grundskole/saerlige-elevgrupper/ordblindhed/inspirationskataloger-undervisning-af-elever-med>
- Juul, H., Engmose, S.F., & Buch, B. (under udg.) Afprøvning af undervisning for mellemtrinselever med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder.
- Juul, H., Gellert, A., Petersen, D.K. & Engmose, S. F. (2023a) Indsatser for elever med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder. Hvad siger forskningen? *Viden om Læsning*, 33: 114-120.
- Juul, H., Gellert, A.S., Petersen, D.K. & Engmose, S.E. (2023b). *Undervisning af elever i 3. og 4. klasse med lettere afkodnings- og stavevanskeligheder. Hvad kan anbefales? Rapport om forskningskortlægning*. Center for Læseforskning, Københavns Universitet. ISBN 978-87-91267-08-6.
- Juul, H., Nielsen, A.-M. V., Daugaard, H. T. (2018). Morfologi på mellemtrinnet. *NyS*, 54, 11-32.
- Møller, H. L., Arnbak, E., Petersen, D. K., Poulsen, M., Juul, H., & Elbro, C. (2014). *Teknisk rapport om ordblindetesten*. Center for Læseforskning, Københavns Universitet. https://curis.ku.dk/ws/portalfiles/portal/343217728/221220_TekniskRapportOrdblindetesten.pdf
- Nielsen, I. B. & Petersen, D. K. (1992). *DIAVOK – en diagnostisk læse- og stavetest*. København: AOFs forlag.
- Rønberg, L. & Petersen, D. K. (2023). *EVALD – lærervejledning*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Link til inspirationsmateriale til undervisningsindsatser på EMU** <https://www.emu.dk/grundskole/saerlige-elevgrupper/ordblindhed/inspirationskataloger-undervisning-af-elever-med?b=t5-t136-t2128>

